

[Afghanistan Digital Library](#)

adl0786

<http://hdl.handle.net/2333.1/zcrjdg9b>

This is a PDF version of an item in New York University's Afghanistan Digital Library (<http://afghanistandl.nyu.edu/>). For more information about this item, copy and paste the "handle" URL above into a web browser.

When referring to or citing this item please use the "handle" URL and not this document or the URL from which you downloaded it.

All works presented on New York University's Afghanistan Digital Library website are, unless otherwise indicated, in the public domain. The images available on this website may be freely reproduced, distributed and transmitted by anyone for any purpose, commercial or non-commercial.

NYU Libraries, Digital Library Technical Services, dlts@nyu.edu

نظريه علماء

بعموم برادران اسلامي وطن

عزيز افغانستان

میلان ۱۳۱۵

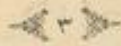
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الحمد لله ذي الفضل العظيم والصلوة والسلام على سيدنا محمد ذي القلوب الرحيم .
وعلى آله وصحبه وذوي الفكر السليم

(اما بعد)

برادران عزیز ؛ اشخاصیکه هذه السنة احرام بند طواف بیت الله الحرام می شوند
بمضورتان عرض می نمایم . حج بیت الله یکی از فرائض خمسۀ اسلام است و بجا
آوردن آن وجبۀ ذمۀ هر فرد مسلمان چه خاص و چه عام .
قال الله تعالى في كتابه الكريم . والله على الناس حج البيت من استطاع اليه
سيلا . صدق الله العظيم .

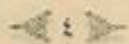
یعنی مر خدای راست بر مردمان حج خانه او بشرط قدرت و توانائی بر
مصارف راه و شریعت غرامت درجه قدرت را در کتب فقهیه بیان کرده می فرماید
مستطیع و قادر شخصی است که برای عائلۀ خود در مدت سفر نفقه و برای خود
در سفر پول زاد و راه را داشته باشد و قرض دار نباشد و خرج سفر را بدو ن
جایداد بقرض تهیه نکرده باشد . از آیه کریمۀ فوق الذکر و بیان صریح شریعت
معلوم شد که حج بر مسکین فرض نیست و بر مالدار فرض است بشرطیکه مصارف
سفر خود را از خوراک و پوشاک و کرایه سواری و مصارف نفقه اهل بیت خود را
در مدت سفر داشته باشد . بر این چنین مالدار فرض است که بطرف مکۀ معظمه

روا نه شد . فرض خود را اداء نماید و خالق خود را از خود رضاء گردانند .
 و همچنین معلوم است که حج در تمام عمر یکدفعه فرض است و کسیکه یکدفعه حج
 کرده باشد دوم دفعه برفتن حرمین الشریفین مجبور نیست - درین جاسوال بخاطر قرین
 خطور خواهد کرد ، چرا که اداء فرض حج استطاعت فرض شد ؟
 بجواب سوال ۱ و میگوئیم - حج عبادت نیست که بغیر مسافرت
 بعمل آورده نمی شود و مسافرت پول میخواهد : و ازین سبب فقهاء کرام رحمهم الله
 حج را عبادت مرکبه می نامند اعنی عبادت بدنی ، مالی ، پس اسلام ، بلوغ ، عقل ، حریت
 استطاعت ، وقت شرط وجوب حج شد و صحت بدن و امنیت طریق و غیره شرط اداء آن
 و از آنجا که دین مقدس اسلام دین وسط و بدون حرج و تکلیف است اوتعالی و تقدس این
 وجوب عبادت را مشروط بشراط نمود و فرضیت آن را در تمام عمر یکدفعه فرمود
 (لا یكلف الله نفساً الا وسعها) نص قاطع است . و (ما علیکم فی الدین من حرج)
 برهان ساطع .

از بیانی فوق معلوم شد که بر مساکین ، فقراء ، بل بر اشخاص صیقه فی الجملة هستی دارند
 ولی مصارف سفر ، نفقه عیال را در مدت سفر زیاده از حوائج اصلیه چنانچه در زکوة
 مذکور است نداشته باشند حج فرض نیست و تا وقتی که قدرت نیابند خداوند کریم (جل شانه)
 این فرض را از او شان موقتاً معطل نموده .

عزیزان ! اوتعالی و تقدس که بر مابندگان خود فرض نمود تا در عمر یکدفعه سر را قدم
 ساخته بطواف بیت ملائک مطاف حاضر شویم و مشقت قطع سفر و جدائی اهل ، عیال
 و وطن را بر خود گوارانائیم خالی از حکمتهای متعدده نیست و بنده ی از ان حکمتها که
 بفکر ناقص ما میرسد برایتان شرح میدهم : - (حکمت اول) مکه معظمه در قرآن پاک

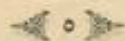

بنام (واد غیری زرع) نامزد شده است؛ چه: از چهار طرف بکوه‌های بلند بی‌گیاه
محاط است و هیچ قلعه زمین صالح از راعت در اطراف قریب آن بنظر
نمی‌آید تا خدا مین - حرم شریف از زرع راعت قوت بسیار و زی خود را
بدست آرند تجارت، صنعت، دیگر اسباب معیشت موجود نیست تا از آن درك سدر مق نمایند.
پس اگر حجاج هم از صنف فقراء، ساکین باشند و در هر سال بهزارها فقراء - ساکین
از اطراف و اکناف عالم در آن سرزمین جمع شوند ساکین حرمین الشریفین که نان بسیار و زی
خود را ندارند حجاج فقراء را از کجایان بدهند.

(حکمت دوم) اگر حج را غنیه فرض نیکو دید ساکن اما کن مقدسه از کدام طریق
زندگانی میکردند.

(حکمت سوم) اغنیه باید به حجاج سفر کنند تا ناداری - ناتوانی - فقر - فاقه ساکین
جرم را بیچشم خود دیده ضمناً خسته کی راه را مشاهده کنند ممکن از احوال خسته گان
تشنه گان، گرسنه گان خبر شوند؛ و فتنه واپس بوطن مراجعت می نمایند همسایه های
غرب و هم وطنان مسکین خود را دستگیری و معاونت نمایند تا مساوات اسلامی و اخوت
دینی از قوه بفعل بیاید و حقوق ذوی الحقوق اداء گردد.

(حکمت چهارم) صاحبان جاه و مال باید حج کنند تا در وقت اداء اعمال حج، عمره
از همه کی سامان هستی و نخوت خود را مجرد ساخته بچهارگر کرپاس که آن را از شعائر
احرام می نامند اکتفاء کرده سر و پاره نه و با فقراء بی لباس بطور مسا و یانه بحضور خالق
بی نیاز یگانه بایستند و درین خود و یک درویش دلریش هیچ فرق حس نکنند و از وقت
مرک و مساعد آن یاد کرده بدانند که لباس دیا و کمزترین و سامان مکنت و رفاهیت و موجبات
کبر و عظمت و همه کی اسباب جاه و عزت برای او بعاریت داده شده و عاقرب از او باز میگیرند

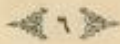

و بفر همین چهارگز کرباس که در کنج لحد لباس اوست باقی همه را از سر و صورت او میکشند.
(حکمت پنجم) عظمت و قدرت مالک الملک را مشاهده کنند که يك خانه چهار کنج
سنگی را چه شرافت و کرامت و سنگینی بخشیده و پادشاهان عالم را محتاج بوسیله سبدن سنگ
سیاه او گردانیده.

الله اکبر وله العظمة - والکبرياء - ان الله غنی و نحن الفقراء .

(حکمت ششم) همه گی مسلمانان روی زمین در میعاد معین و مکان معلوم بلباس مخصوص
حاضر شوند و این حضور خود ها را يك اجتماع عام و مجلس عمومی اهل اسلام دانسته
شرقیها با غربیها و جنوبی ها با شمالی ها معرفت بدست آرند ؛ جنس سفید با صنف سیاه
و نوع زرد با قسم سرخ همه گی خود ها را بنده يك خدای بی مانند دانسته و هر کدام دیگر را
برادر خود فهمیده با او تبادل افکار نموده از احتیاجات خود او را و از احتیاجات او
خود را واقف گردانند و در حالت موجوده مسلمین بحث کنند سبب این ضعف ، خواری
تأخر را کنج و کاو کرده معلوم و برای دفع آن چاره اندیشی نمایند .

(حکمت هفتم) صحرا های خشک و کوه های خالی حجاز را بنظر دقت ملاحظه کرده
فکر کنند که چندی قبل از بین همین صحرا و از وسط همین عرب های بادیه نشین شخصی
باسم حضرت (محمد) صلی الله علیه وسلم ظهور نموده و بعرضه قلبه هر فردا از آن ها را معلم
السانیت ساخت این ذات مقدس که ملائکه مقربین بخادمیتش فخر و مباهات میکنند از کجا
این عقل و کیاست را بدست آورد و این تدبیر و سیاست را از که آموخت ، از بادیه نشینان
عرب کسلا از کفار قریش کلا ثم کلا از یسایان های حجاز حاشا ثم حاشا
بلی این دین مقدس ما از همه این مادیات میراست و این پیغمبر اقدس ما از همه این واهیات
منزه ؛ معلم او خالق اوست و مربی او و معبود او (ادب بی روی فاحسن تادیبی) گفتار

اوست و (بشت لاتعم مکارم الاخلاق) رفتار او، این دین متین و این کتاب مبین را
از خالق بیچون تعلیم نمود و با صفت آدمیت صفحه علماء روزگار را شست و پا
بفرق داشتند ان عالم نهاد - یتیمکه نا کرده قرآن در ست - کتب خانه چند ملت بشت -
آفریننده موجودات (جل شانه) در صفت او میفرماید (وما یطلق عن الهوی ان هو
الاوحی بوحی علمه شد به القوی ذو مره فاستوی و هو بالافق الاعلی ثم دلی فتدلی
فکان قاب قوسین او ادلی)

اللهم صل وسلم وبارک علیه .

برادران، از چند سال است که ما از قرار معلومات و ائمه احوال و اوضاع
حجاج افغانستان را به نظر غور و تعمق ملاحظه نموده از خرابی و بی انتظامی شان
چون مار زخم خورده بخود می پیچیم زیرا در صد نود و نه فقراء،
مسکین می روند و فقر و ناداری باعث زحمت و خواری شان میشود
اگر ندرتاً کدام غنی برود همینکه در مکه معظمه رسید خود را از مسکین ها کرده نادار
بقلم میدهد، افسوس هزار افسوس - آیا کدام عالمی بشما تفهانیده که حج بر مسکین
فرض نیست - آیا خود شما عالمی دانید که حج بشرط استطاعت فرض است - البته خواهید
گفت که ما یا ن پول یا خود می بریم ولی کفایت نمیکند یا ما را کس از مصارف حجاز مفصلاً
خبر نمیدهد: اینک مصارف حجاز را مفصلاً خدمتتان عرض میکنیم بگوش هوش بشنوید
مصارف یک نفر حاجی از وقتیکه بکنار دریا در جده میرسد تا وقتیکه واپس بکشتی سواری شود:
۱ شخصیکه بسواری موتر تیز رفتار از جده الی مکه معظمه و عرفات و مدینه منوره
سفر میکند قرار ذیل مصرف باید بکند:

تخصول فرود آمدن از کشتی بکری نشینه و از کری نشینه بخانه وکیل مطوف در جده و از جده

الی مکة معظمه یکنیم پوند طلاء

طواف که بنام اجوره مطوف گرفته میشود و تا این محصول را حاجی ندهد

• ۳ به جده محبوس میباشد

• ۲ «رفتن بمرقات و آمدن بمكة معظمه که بنام کوشان و کرایه موتور گرفته میشود

• زیارت حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم که باسم کرایه موتور و کوشان گرفته

میشود یازده ونیم

• حمل و نقل سامان از جده تا کشتی و اجوره وکیل مطوف در جده بوقت روانه شدن نیم

• جمله محصولات فوق الذکر هفده ونیم

مصارف شخصیکه بخواد بسواری موتور لاری سفر کند

• ۴ محصولات فوق الذکر بغیر کرایه موتور

• ۹ کرایه موتور در همه گئی سفرهای فوق الذکر

• ۱۳ جمع هر دو و تمام

• ۹ مصرف شخصیکه بسواری اشتر قطع مراحل مذکور می نمایند

اشخاصیکه از راه خشکه طریق ایران و عراق بحدیه منوره می آیند

قرار ذیل محصول ازان دا گرفته می شود :

• ۱۹ کرایه موتور خورد و دیگر مصارف

• ۱۴ • کلان و غیره

• ۱۰۱ • اشتر و دیگر محصولات که از او گرفته می شود

مصارف حرکت شان از اماکن خود تا حد دهند و از حد تاجده و باز وقت واپس رفتن

از جده دهند تا مساکن خود از مصارف فوق مستثنی است و نیز کرایه خانه و خوراک داخل این

محصولات نیست چه محل سکونت و خوراک هر شخص باختر خود اوست و همچنین کرایه راه آهن و کشتی داخل این حساب نمی آید و البته برای هر کدام از حجاج بهر درجه که در راه آهن و کشتی سفر میکند مصارف این دودرک معلوم است .

که ما تخمیناً قرار آتی تحریر و بحضورتان از معلوماتیکه داریم تقدیم میکنیم :
مثلاً از کابل الی پشاور کرایه موتر ۱۰ افغانی
و از پشاور الی کراچی :

درجه ۱ کرایه ریل ۱۰۷ کله دار

• ۵۳ آنه ۰ • ۲

• ۲۲ آنه ۰ • اوسط

• ۱۴ آنه ۰ • ۳

از کراچی الی جدّه :

کرایه جهاز آبی درجه اول ۴ آنه ۶۰۴ کله دار

• ۴۲۹ • ۴ • ۲ •

• ۱۷۴ • ۴ • ۳ •

قرار فوق همه گئی مصارف حجاج را مفصلاً برایتان مرقوم نمودیم که برای آینده که تشریف می برید غیر از مصارف راه آهن و کشتی و خوراک خود بحساب فوق بدرجه اول و دوم یا سوم پول با خود داشته باشید والا خود شما و بنا بنده حکومت شما دچار زحمت می شوند و نام ملت افغانستان با خلك يكسان ميگردد و بوض اينكه ثواب حاصل كنيد گنه گار مي شويد زيرا انسان طاقت تكليف و زحمت را ندارد و ضمناً از زبان حاجي هاي مكين در آنجا چيزهاي شنيده ميشود كه اگر زبان آورده شود شما حكم برفسق آن ها مي نماييد و علاوه بر آن

مسئلت را پیشه خود می سازند و باعث زحمت دیگرها می شوند .

برادران ! در بعضی روایات کاتب فقهیه شریفه علماء سلف و رحمهم الله تصریح کرده اند که اگر پول کراف از حجاج گرفته میشد این غیر است و فوریت حج را موخر میکردند اعنی اگر کسی زیادت محصولات را تحمل کرده نتواند از طرف شریعت آن شخص منفذ و راست ، پس اشخاصیکه اراده ، عزم حج میکنند از حضور آن ها التجاء میکنیم که مقررات شریعت غما ، و از شادات حضرت سیدنا خاتم الانبیاء (ص) را مراعات نموده سرمونی از آن تجاوز نکنند تا در دنیا مستریح و اکنام و در عقبی مسرور و شاد کام باشند ! برادران ! ما حسب اوامر دین مقدس اسلام خود ها را مجبور دانسته همه کس کوائف را بحکومت متبوعه خود منضلاً بخردادیم و اینک در وسط این اوراق بحضور شما یان نیز عرض نمودیم تا آینده فقراء خود ها را نگذارید که محالست شرائطیکه خدا (ج) وضع و رسول او (ص) بیان فرموده عمل کنند و خود ها را بزرحت بیفایده گرفتار نمایند .

اشخاصیکه یکدفعه رفته و بشرف طواف بیت الله مشرف و بسعادات زیارت حضرت رسول الله (ص) مستعد شده اند و حج فرض را اداء کرده اند یا ردوم فرض و واجب نیست که بروند و حج دوم قیل است که رتبه آن بعد از فرائض و واجبات و سنن می آید و البته بر هر مسلمان ضروریست که اول بر اداء فرائض قیام کند و بعد از آن بواجبات و سنن ، و قنیه ازین سه عمل اولیه فارغ گردید آن وقت اگر وقت و فرصت داشت باعمال نافله مشغول گردد ؛ آیا در وطن مقدس افغانستان خیرات کردن بر برادران هم وطن و هم جوار جاثر نیست آیا همسایه غریب بر همسایه و مالدار حق صدقات را ندارد آیا بر ما و شما لازم نیست سائق و لوازم

علوم را در وطن خود فراهم آورده برای اولاد های خود مدارس دینی آبا د نموده
آن ها را به تحصیل علوم دینی و دنیا ئیه ترغیب نمایم .

آیا حضرت رسول اکرم (ص) نفرموده اند (طلب العلم فریضه علی کل مسلم
و مسلمة) (ا عمل لد نیک کانک تموت غدا و ا عمل لد نیاک کانک تعیش ابدآ)
آیا بنیم ها و ناینا یان و دست و پا شده گان وطن محتاج نیستند برای اصلاح
و تعلیم رفاهیت شان دارالایام و دارالمجزه ها و صناعت خانه ها عمارت کنیم .
مسافران و پیاده روان احتیاج ندارند که راه و پل و مسافر خانه ها را
برای شان تعمیر کنیم .

از همه اول و واجب از برادران خود می پرسیم آیا بر ما و شما لازم
و واجب نیست که بحکم (و اعدوا لهم ما استطعتم من قوه و من رباط الخیل
ترهبون به عدو الله و عدوکم) سامان جریه از قسم توپ های دور انداز
توپ های طیاره شکن ؛ موتر های زره پوش ؛ تانک های جنگی ؛ طیاره های حری
خریداری کرده حیث دفاعیه وطن را مستعد گردانیم تا در وقت هجوم اعداء مثل یک سد
آهین بمقابل دشمنان دین اظهار شجاعت و مردانگی خود را کرده بتوانیم ؛

اهالی مکه معظمه و مدینه منوره و جده خنده السنه قرار شنیده گی یک یک طیاره از طرف
خود ها خریداری کرده بحکومت خود تقدیم نمودند ؛ آیا ما و شما را غیرت دامگیر نباشود
که برای حکومت ملت دوست شریعت خواه خود آلات جری خریداری کرده باشیم ؛
آیا حضرات علما و واجبات دین را که از طرف شریعت اسلام در موضوع حفاظت اراضی
اسلامیه بر ما و شما فرض است برای شما بیان نکرده اند .

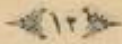
آیا جهاد بدو قسم منقسم نیست : (جهاد نال ، جهاد بنفس) آیا جهاد نال در اکثریه

آیات قرآنی و جهاد به نفس مقدم ذکر نشده - دلیل این تقدیم چیست آیا امروز که می‌توانیم این فرض را اداء کنیم پس در تأخیر و تسویف آن چه عذر داریم بنظر انصاف اگر ملاحظه کنیم البته همه‌گی متفق القول خواهیم گفت که بجا آوردن فرض، فرض است، تا وقتی که فرض را ادا نه نموده باشیم اشتغال بنوافل از امور لا طائل است - قدری هوشیار شده باطراف و جواب خود نظر کنیم: آیا لازم نیست که این ملت اسلامیة حفاظت این خطه اسلامیة را بر خود فرض دانسته اعمال نافله را بعد از فرض بجای آورند.

برادران! همه‌گی ملل عالم یک کوشش فوق العاده به تکمیل نواقص خودها شروع کرده و یک عزم تزلزل ناپذیر مشغول تهیه سامان ترقیات مملکت خودها هستند چه بلا شده که ماوشما بخواب خرگوش رفته فرائض دین خود را بطاق نسیان گذاشته اوقات خود را صرف زوائد می‌نماییم.

امروز خدمت بوطن افغانستان جهادی سیل الله است و او تعالی و تقدس میفرماید: -
(یا ایها الذین آمنوا هل ادلیکم علی تجاره تجیکم من عذاب الیم تومنون بالله ورسوله وجاهدون فی سبیل الله باموالکم و انفسکم ذلکم خیر لکم ان کتم تعلمون)
برادران! ما خود را بحضور خداوند عظیم الشان جل شانه و حضور پیغمبر آخر زمان صلی الله علیه و سلم مشغول دیده و آنچه بر خود لازم دانستیم بدون کم و کاست بعبادت خلی سادہ و عام فهم بحضورتان عرض کردیم از آن طرف هر کس میدانند و عمل او و روز قیامت و جواب گفتن او (الا هل بلغت الائم اشهد)

(ربنا لاترغ قلوبنا بعد از هدیتنا و هلسنا من لدنک رحمہ انک انت الوهاب)
(وصلی الله علی سیدنا محمد) خیر من نطق بالصواب و افضل من اوتی الحکمة و فصل الخطاب و علی آله و اصحابه ذوی الابصار و اولی الالباب)

ختاماً يك چیز دیگر را هم خاطر نشان تان میکنیم بگفتن مطوفین و پیش کرد های آنها مثلیکه
 سال گذشته برای حجاج گفته بودند همه کی مصارف و محصولات حجاز تقدیم کرده شده فرشته
 نشوید هر کدام بنام يك مطوف بروید بلکه در بین خود ها مذاکره و اتقائی نموده همه کی
 تان باسم مطوف افغان بروید یا هر طائفه بنام يك مطوف خود را داخل کنید ، مثلاً اهالی
 کابل و اطراف آن يك مطوف و اهالی مرآت و اطراف آن يك مطوف و اهالی قندهار
 و اطراف آن يك مطوف و همچنان اهالی هر علاقه باسم يك مطوف خود را داخل
 کنید تا هر طائفه یکجا بوده از احوال وطن دار های خود باخبری کرده بتوانید .
 و هم باید هر طائفه حسب اوامر شریعت يك يك نفر از علماء یا مشایخ یا خوانین
 یا هر کس را که انتخاب کنید بر خود رئیس معین نموده در ایام سفر اطاعت او را
 بر خود واجب دانید . و در بعض عوارض و حالات حسب مشوره او عمل کنید .
 ایراء للذمه و اداء الحقوق الشریعه المستطوعه علی صاحبها التسلو
 و تحیه نو شتم آنچه نو شتم شما بر ادران شنیده قبول و تعقیل مینائید و یاخیر
 (حافظ و طیفه تو دعا گفتن است و پس — در بند آن میباش که نشنید یا شنید)
 (اللهم علما من لدنك علما و هیئنا لئامن امرنا رشدا)

